

Tereza Porubová

Fenomén nové citlivosti v šedesátých letech dvacátého století

Bakalářská práce

RESUMÉ

Fenomén nové citlivosti se zrodil v šedesátých letech dvacátého století, která byla obdobím prudkých změn a uměleckého kvasu, jejichž, v historii naší země dosud nevídaný, kvantitativní rozvoj učinil z této periody zlomové období. Již na sklonku padesátých let se přihlásila ke slovu zde dosud nevídaná koncepce výtvarného díla, racionální estetika, která dávala přednost konstrukci, kalkulu, geometrickému řádu a uplatnění pravidel hry před romantickou tradicí, literárními zdroji a upřednostňovanou surrealistickou linií. Ta našla své uplatnění ve sféře nové citlivosti, kterou tvořila volně sdružená skupina moderních výtvarníků. Její program velmi pregnantně definoval teoretik umění Jiří Padrta, jako nový druh citlivosti k dynamickému pohybu ve strukturách současné doby - „čistý a jasný jak v první den zrození, zároveň nasycený celou soudobou lidskou zkušeností.“ Šlo mu o rozchod s organickou přírodou, obrat směrem k objektivním tendencím, opřeným o „důsledné principy konstruktivního pořádku, proporce a čísla“ a o objevení nové poezie, opěvující technický svět, vytvořený lidskými mozky. S tím souvisí i odkaz na nový humanismus, který se vyznačuje devízou věčnosti a konkrétnosti. V těchto myšlenkách bychom mohli najít vztah k francouzskému novému realismu Yvese Kleina, k düsseldorfské skupině Zero či ke hnutí konkretismu a nového konstruktivismu.

Novou citlivost tvořily vyvrálé umělecké osobnosti, původně členové skupin Křožovatka, Syntéza a Klub konkrétistů, patřili však mezi ně i někteří zástupci nové figurace a jiní solitéři. Z toho důvodu byl důraz kladen především na tvůrčí individualitu a kvalitu díla. Zdaleka ne všichni autoři se s Padvrtovým programem nové citlivosti ztotožňovali, někteří se od ryze racionálního konceptu tvorby odkláněli, jiní jej nepřijali nikdy. Přesto se jim podařilo vytvořit zcela nový proud. Jeho charakteristickými znaky bylo zavržení iluze a symbolů, očista umění od falešného pocitu zmaru a příklon k humanismu nového druhu, který nebyl ničím jiným než svěžím pocitem z tvorby. Novou citlivost tedy tvořila široká škála tendencí počínaje klasickými konstruktivními východisky, přes kinetismus a op art až ke sféře lyrické abstrakce, od systémových a kombinatorických děl až k minimal artu a počátkům

konceptuálního umění. Patřila sem i lyrická geometrie, monochromní malba, instalace, environments, kombinatorická, seriální a permutacionální díla, ale také variabilní umění s aktivizací vnímatele, jako byl happening.

Po předčasném ukončení svobodné éry šedesátých let v roce 1968 a po nástupu normalizace pokračovala většina umělců ve své práci v ústraní nebo v emigraci. Některým se podařilo rozvinout zcela nové formy umění, kterými obohatili českou uměleckou scénu a stali se jejími klasiky. Jejich přínos můžeme hodnotit nejen v domácím, ale i v zahraničním kontextu